

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 5ον - ΑΡΙΘΜ. 99

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1974

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρώτον Ἐκκλησιολογικόν Συνέδριον μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων Θεολόγων ἐν Βιέννῃ.....	2
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν μεταβαίνει εἰς Ἱεροσόλυμα, Ἀλεξάνδρεια καὶ Ἀντιόχειαν.....	4
Συλλογὴ Χριστιανικῶν Λειτουργικῶν ἐπὶ μικρο-δελτίων.....	4
Ὁ Καρδινάλιος Jaeger ἐπισκέπτεται τὸ ἐν Chambésy Πατριαρχικόν Κέντρον.....	5
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</u> Ἀπάντησις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸ ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι ἀπὸ τῆς ἰδρύ- σεως αὐτοῦ Διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρι- αρχείου.....	6

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΕΛΕΓΡ. ORTHODOXIA-GENÈVE * ΤΕΛ. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευόμενας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μέ ἀπλὴν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΠΡΩΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΜΕΤΑΞΥ
ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ
ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ,

Κατά πρωτοβουλίαν τοῦ Ἰδρύματος "Pro Oriente" τῆς Βιέννης ὀργανώθη ἀπό 1ης ἕως 7ης Ἀπριλίου συνέδριον μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Ὀρθόδοξων θεολόγων, τῆς ὁποίας αἱ ἐργασίαι ἐστράφησαν περί τό γενικόν θέμα "Κοινωνία". Διά τήν ὀργάνωσιν τοῦ συνεδρίου συνειργάσθησαν ἡ ἐπί τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν Γραμματεία τοῦ Βατικανοῦ καί τό ἐνταῦθα Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἦτο ἡ πρώτη, ἀνεπίσημος βεβαίως, ἐκκλησιολογική συνάντησις, κατά τήν ὁποίαν θεολόγοι διαφόρων ἐθνικοτήτων καί τάσεων ἀντήλλαξαν ἐλευθέρως τάς προσωπικάς αὐτῶν ἀπόψεις ἐπί τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Τάς συνομιλίαις ἐπήρεασεν ἡ νέα φάσις τῶν σχέσεων μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Ὀρθόδοξων. Τήν σπουδαιότεραν ἐκφρασιν τῶν σχέσεων τούτων ἀποτελεῖ ὁ "Τόμος Ἀγάπης", ἡ συλλογή τῶν μεταξύ Ρώμης καί Κωνσταντινουπόλεως ἀνταλλαγέντων ἐπισήμων κειμένων κατά τά τελευταῖα ἔτη. Τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου προήδρευσαν ἀπό κοινοῦ ὁ Μητροπολίτης Τρανουπόλεως Δαμασκηνός καί ὁ π. Πέτρος Ντυπρέ.

Τά πέντε ἐπί μέρους θέματα (βλ. Ἐπίσκεψις ἀρ. 96) ἀνεπτύχθησαν ὑφ' ἑνός Ὀρθόδοξου καί Ρωμαιοκαθολικοῦ ὁμιλητοῦ, κειχωρισμένως. Ἐπηκολούθει πάντοτε διεξοδική συζήτησις. Ταῦτα ἦσαν συγκεκριμένως τά ἀκόλουθα :

1. Ἐνότης καί παραλλαγή τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας. Εἰσηγηταί: Καθηγητής Εὐάγγελος Θεοδώρου, κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί Καθηγητής Ἰωάννης Giblet τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λουβαίνης.
2. "Ἀδελφαί Ἐκκλησίαι", συνέπειαι ἐκ τοῦ "Τόμου Ἀγάπης" διὰ τήν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰσηγηταί : Καθηγητής Ἰωάννης Meyendorff ἐξ Ἀμερικῆς καί π. Emmanuel Lanne τῆς Μονῆς Chevetogne.

3. Ἐκκλησιαστικός χωρισμός. Ποῖαι αἱ συνέπειαι τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων; Εἰσηγηταί: Καθηγητῆς Βλάσιος Φειδᾶς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί Καθηγητῆς Ἰωσήφ Ratzinger, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Regensburg.
4. Πῶς ἀποκαθίσταται ἡ μυστηριακή κοινωνία; Εἰσηγηταί : Καθηγητῆς Jerzy Klinger, τῆς Χριστιανικῆς Ἀκαδημίας τῆς Warschau καί ὁ Καθηγητῆς Louis Bouyer τῶν Παρισίων.
5. Πῶς ἀποκαθίσταται ἡ κοινωνία τῆς πίστεως; Εἰσηγηταί : Καθηγητῆς Ἰων Βρια ἐκ Βουκουρεστίου καί π. Robert Hotz ἐκ Ζυρίχης.

Ἦς πρὸς τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων μεταξὺ Ρώμης καί Κωνσταντινουπόλεως, διεπιστώθη, ὅτι αὕτη δέν ἐπαναφέρει μὲν τὴν πλήρη Ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ὁδηγεῖ ὅμως εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ τυπικοῦ σχίσματος καί παραμερίζει παρεξηγήσεις καί ἀρκετὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μελλοντικῆς ἐνώσεως. Ἡ ὑπέρβασις τοῦ χωρίζοντος μεσοτοίχου δύναται νά διευκολυνθῆ, ἐάν αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν διαποτισθοῦν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς περὶ "ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν" θεολογίας. Ὁ ὅρος "ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι" ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ καί ἀπαντᾶται ἐπανειλημμένως εἰς ἐπίσημα κείμενα τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Ἡ βασικὴ δυσκολία ἀνέκυψε κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ἐρωτήματος περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (δικαιοδοσιακόν πρωτεῖον, ἀλάθητον), συγχρόνως ὅμως ἐξεφράσθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, ἐλευθέρως καί ἀνεπισήμως, ἀξιόλογοι προοπτικαὶ ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος.

Ἐπὶ τῇ βάσει ἐρευνῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως διεπιστώθη, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς πίστεως, ἡ ὁποία δέν ἀποκλείει τὴν ποικιλίαν, δέν ταυτίζεται πρὸς τὴν ὁμοιομορφίαν καί τὸν συγκετρωτισμόν. Ἐλέχθη, ὅτι πολλαὶ παραδοσιακαὶ παρεξηγήσεις ὀφείλονται εἰς σοβαρὰν ἔλλειψιν ὑπευθύνου πληροφορήσεως τῶν πιστῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. Αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου ἔκλεισαν μὲ τὰς δύο Λειτουργίας, αἱ ὁποῖαι ἐτελέσθησαν τό μὲν Σάββατον τοῦ Λαζάρου εἰς τὸν Καθεδρικόν Ναόν τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας κ. Χρυσοστόμου, τὴν δέ Κυριακὴν τῶν Βαΐων εἰς τὸν

Καθεδρικόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τῆς Βιέννης ὑπό τοῦ Σεβ.
Ἀρχιεπισκόπου Βιέννης κ. Φραγκίσκου Καρδινάλιου König.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙ

ΕΙΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ θά πραγματοποιήσῃ προσεχῶς ταξίδιον εἰς Μέσην Ἀνατολήν πρός ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων (4η Μαΐου). Ἐν τῇ ἀνάοδῳ αὐτοῦ εἰς τόν ἀρχιεπισκοπικόν θρόνον Ἀθηνῶν (12 Ἰανουαρίου 1974), ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἐδήλωσε τήν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὅπως συσφίγξῃ τούς δεσμούς μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καί τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡδη κατά τόν παρελθόντα μῆνα (17-22 Μαρτίου) ἐπεσιέφθη τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, διεπιστώθη δέ πλήρης συμφωνία εἰς τάς ἀπόψεις τῆς Μητροῦς καί Ἐπαρχίας Ἐκκλησίας ἐπί κοινῶν προβλημάτων, γενικῶν καί εἰδικῶν

ΣΥΛΛΟΓΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

ΕΠΙ ΜΙΚΡΟ-ΔΕΛΤΙΩΝ

Πρός διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν ἱστορικῶν, τό Διεθνές Κέντρον Οἰκουμενικῶν Λειτουργικῶν Ἐκδόσεων ἐν Παρισίοις (CIPOL) ἤρχισε νά καταρτίζῃ συλλογήν λειτουργικῶν πηγῶν. Μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους εἶχον ἐτοιμασθῆ 459 μικρο-δελτία περιλαμβάνοντα 45 κείμενα διαφόρων παραδόσεων, δυτικῶν καί ἀνατολικῶν (ἐλληνικῆς, σλαβικῆς, συριακῆς, αἰθιοπικῆς, κοπτικῆς). Τό μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐν λόγῳ λειτουργικῶν κειμένων προέρχονται εἰ χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ καί τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων. Εὐρίσκει τις ἐπί τῶν μικρο-δελτίων τοῦ Κέντρου τούτου καί τό Εὐχολόγιον τοῦ Πέτρου Μογίλα, Μητροπολίτου Κιέβου (17ος αἰών).

Τό ὡς ἄνω διεθνές λειτουργικόν Κέντρον ἰδρύθη τό 1971 πρός καταρτισμόν παλλειτουργικῆς βιβλιοθήκης μικρο-δελτίων. Εἰς τό Κέντρον τοῦτο ἐργάζονται ἤδη λειτουργιολόγοι ἐκ διαφόρων Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν. Μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου αὐτοῦ εἶναι καί ἐκπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καί Ἑλλάδος.

Ο ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΣ JAEGER ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΤΑΙ ΤΟ
ΕΝ CHAMBESY ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚὸΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Paderborn κ. Lorenz Καρδινάλιος Jaeger ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἐπισκεφθῆ τό ἐνταῦθα Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τήν 18ην τρ. μηνός Ἀπριλίου, ὡς ἐπικεφαλῆς τριακονταμελοῦς ὁμάδος τήν ὁποίαν ἀπαρτίζουν οἱ ἐπί τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ὑπεύθυνοι τῶν γερμανικῶν καθολικῶν ἐπισκόπων. Ἐπισκέπται ἐπιθυμοῦν νά ἔχουν μακράς συνομιλίας μετὰ τοῦ προΐσταμένου τοῦ Κέντρου Μητροπολίτου Τρανουπόλεως Δαμασκηνοῦ, κυρίως ἐπί τῆς πορείας τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου καί τῶν μεταξύ Ρωμαιοκαθολικῶν καί Ὁρθοδόξων σχέσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀπάντησις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸ ἐπὶ τῇ
εἰκοσιπενταετηρίδι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ Διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου.

Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν
Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ
Bad Saarow, Ἀνατολικὴ Γερμανία
18-22 Φεβρουαρίου, 1974

Γράμμα

Ἄριθμ. Πρωτ. 19

Πρὸς
τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα
τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη
Κύριον Κύριον ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ
Εἰς Φανάριον.

Παναγιώτατε,

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔξαποστέλλον διάγγελμα ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἔπραξε περισσότερο ἀπὸ τοῦ νὰ προβῇ ἀπλῶς εἰς ἀνταλλαγὴν χαιρετισμῶν εἰς δεδομένον σημαντικὸν σταθμὸν τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπέλεξε τὸν σταθμὸν τοῦτον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀνανέωσιν τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ διὰ νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἔναντι τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐξετίμησε βαθέως τὴν ἀδελφικὴν ταύτην χειρονομίαν. Αἱ ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν συνεργαζόμεναι Ἐκκλησίαι-μέλη ἔχουν ἀνάγκην διαρκοῦς ἀναθεωρήσεως τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Ἐκάστη τῶν Ἐκκλησιῶν-μελῶν ὀφείλει νὰ προβληματίσῃ τὰς ἄλλας καὶ νὰ ἐπανεξετάσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς συμμετοχὴν. Μόνον διὰ τῶν ἀμοιβαίων τούτων ἐπερωτήσεων δύνανται αὗται νὰ ἔλθουν ἐγγύτερον τοῦ ἀπὸ κοινοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Τὸ Πατριαρχικὸν Διάγγελμα ἔχει ὑποδειγματικὸν ἐν προκειμένῳ χαρακτήρα.

Ἡ ἱστορία τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως εἶναι σχετικῶς βραχεῖα. Ἀναλογιζόμενοι τὴν μακρὰν ἱστορίαν τοῦ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν χωρισμοῦ, δέν δυνάμεθα παρά νὰ μείνωμεν ἐκπληκτοὶ πρὸ τοῦ διαφανοῦς πλέον σήμερον καταστάντος μεσοτοιχοῦ τῆς διαιρέσεως. Ἐχομεν πολλοὺς λόγους νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ γενικῶς αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συνέβαλον πολὺ εἰς τὴν ἐξέλιξιν

ταύτην. Αἱ κατά τὰς τελευταίας δεκαετίαις ληφθεῖσαι πρωτοβουλίαι κατεγράφησαν ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἐχομεν γενικῶς τὴν τάσιν νὰ γράφωμεν τὴν ἱστορίαν ὑπογραμμίζοντες τὰ ἔξωτερικά γεγονότα, ἀλλὰ πάντων τούτων σημαντικώτερα εἶναι ἡ ἀυξομένη κοινωνία τῶν πρὸς ἀλλήλας κειχωρισμένων Ἐκκλησιῶν. Ἐμάθομεν νὰ συνυπάρχωμεν, νὰ συνεργαζώμεθα καὶ νὰ δίδωμεν ἀπὸ κοινοῦ μαρτυρίαν. Εἶναι ἴσως δύσκολον νὰ καθορίσῃ τις ἐπακριβῶς τὴν κοινωνίαν ταύτην. Πάντως ἀποτελεῖ αὕτη πραγματικότητα, τῆς ὁποίας ἐπαινημένως ἐλάβομεν πεῖραν κατὰ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν. Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ τὸ Πατριαρχικόν Διάγγελμα, ποιούμενον λόγον περὶ τῆς ἐπιτευχθείσης "περιχωρήσεως". Ἐδέχθημεν ἀλλήλους ὡς ἀδελφούς. Ἐλάβομεν παρ' ἀλλήλων δῶρα πνευματικά. Ἡ ἱστορία τῆς οἰκουμενικῆς προσπαθείας εἶναι κοινὴ ἱστορία.

Τοῦτο δὲν σημαίνει βεβαίως ὅτι ὑπερεπηδήθησαν αἱ διαφοραὶ. Ἡ Ὁρθοδοξία ὑπομιμνήσκει συνεχῶς, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν δύναται νὰ τύχῃ προχείρου καὶ εὐκόλου λύσεως. Καὶ εἰς τὴν ἐπισήμανσιν ἀκόμη τῶν χωριζουσῶν ἡμᾶς διαφορῶν ἀπαιτεῖται ὑπομονή. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θέτει διαρκῶς τὸ ζήτημα τῆς ἀληθείας καὶ ἐνότητος, καὶ διὰ τούτου ἐνίσχυσε τὴν Οἰκουμενικὴν κοινωνίαν εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ πραγματικόν ἔργον τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἡ διαίρεσις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἶναι ἴσως ἡ βαθυτέρα ὄλων τῶν διαιρέσεων, καὶ ἐάν ποτε καταστῆ δυνατόν νὰ ὑπερπηδηθῇ αὕτη, τότε οὐδεμία διαίρεσις θὰ δυνηθῇ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου μας.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἶναι κοινωνία Ἐκκλησιῶν ἀφωσιωμένη εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐρεύνης τῆς ἐνότητος. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν δὲν ἴσταται ὑπὲρ τὰς Ἐκκλησίας ὡς ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῶν ἀσκοῦν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τὸ κάτοπτρον ἀπλῶς τῶν διαιρέσεων των. Εἶναι ὄργανον, τὸ ὁποῖον βοηθεῖ τὰς Ἐκκλησίας νὰ προχωρήσουν εἰς πληρεστέραν ἔκφρασιν τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ συσταθείσης καὶ διαρκῶς ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνανεουμένης ἐνότητος.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν δὲν ὑποκαθιστᾷ τὴν Ἐκκλησίαν, οὔτε ἀξιοῖ νὰ εἶναι ἡ φανέρωσις τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν οἱ πάντες νοσταλγοῦμεν. Ἐκάστη Ἐκκλησία διατηρεῖ τὴν ταυτότητα αὐτῆς. Ἐκάστη Ἐκκλησία ὄχι μόνον ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σεβασμοῦ, ἀλλὰ καὶ καλεῖται νὰ συμβάλῃ ἐξ ἰδίων εἰς τὰς συζητήσεις καὶ τὴν κοινὴν ζωὴν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀποξένωσις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἐνίοτε τόσον μεγάλη, ὥστε αὗται μετὰ δυσκολίας μόνον ἀναγνωρίζουν ἀλλήλας ὡς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁμολογοῦμεν οἱ πάντες τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Κύριον, ὁδηγεῖ ἡμεῖς νὰ δεχθῶμεν ὡς ἀδελφούς καὶ ἐκείνους ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι ἐκ πρώτης ὄψεως μᾶς φαίνονται ξένοι καὶ μὴ οἰκεῖοι. Ποσάκις ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως δὲν ἀπέδωσε καρπούς νέας ζωῆς!

Εἴκοσιπέντε ἔτη κοινῆς ἱστορίας ἀποτελοῦν ἐγγύησιν διὰ τὸ μέλλον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐχαιρέτισε τὸν διορατικὸν χαρακτήρα τοῦ Διαγγέλματος. Πράγματι, τὸ μέλλον βασίζεται ἐπὶ

τῶν ἀποφάσεων τῆς σήμερον. Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐκφράζει ἀνησυχίας, ὡς πρός τήν μελλοντικήν πορείαν τοῦ Παγκοσμίου Σύμβουλιου Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία τείνει ν' ἀποβῆ ἀντίθετος πρός τόν ἀρχικόν αὐτοῦ σκοπόν. Ἡ ἀκολουθητέα πορεία ἀποτελεῖ μέριμναν κοινήν. Διττόν εἶναι τό ἀναληφθησόμενον ἔργον. Ἀφ' ἑνός μὲν πρέπει νά ὑπερπηδηθοῦν αἱ διαφοραί, ἀφ' ἑτέρου δέ πρέπει αἱ Ἐκκλησίαι ν' ἀντιμετωπίσουν τάς ἀνάγκας καί τά αἰτήματα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Ἀσχολούμενοι ὡς ἐπί τό πλεῖστον μέ τό δεύτερον ἔργον, εὐχόμεθα συχνάκις νά εἶχε ἀποπερατωθῆ ἤδη τό πρῶτον. Τήν εὐχήν ταύτην ἐκφράζει καί τό Διάγγελμα. Τοῦτο ὑπογραμμίζει τάς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς μας. Πῶς δύναται ἡ Ἐκκλησία νά δώσῃ μαρτυρίαν εἰς τήν γενεάν μας, ἡ ὁποία νοσταλγεῖ νά ἀνεύρῃ τό νόημα τῆς ζωῆς, τῆς ὄντως ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης; Πῶς δύναται νά ὑπερπηδήσῃ τόν κίνδυνον τῆς ἀμαυρώσεως τῆς ἀληθείας, ἡ ὁποία ἐν τῷ προσώπῳ Αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς τήν Ἱστορίαν; Ὡς ἐλέχθη κατὰ τήν συνέλευσιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Οὐτρέχτῃ, πρέπει νά μάθωμεν νά ὁμιλῶμεν σαφῶς καί μετὰ παρρησίας περί τοῦ ἔργου μας. Ἡ ἔλλειψις ἐνότητος τείνει νά μᾶς ἀποστερήσῃ τῆς σαφηνείας καί παρρησίας ταύτης. Μή ὄντες ἐν ἐνότητι, διστάζομεν νά ὁμιλῶμεν περί τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως. Ἀλλά γνωρίζομεν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι διέρχονται γενικῶς περίοδον δοκιμασίας. Μόνῃ ἡ κοινή ἐπί τοῦ Χριστοῦ ἐδραίωσις θά καταστήσῃ τάς Ἐκκλησίας ἀκλονήτους.

Δεχόμενοι τό ἔργον τῆς ἀπό κοινοῦ ὁμολογίας τῆς πίστεως, ὀφείλομεν νά λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τάς ἐξῆς σημαντικὰς παρατηρήσεις :

α) Τό Διάγγελμα ὀρθῶς ὑπογραμμίζει τό διττόν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸ πάντων **πρέπει** αὕτη νά δοξάζῃ τόν Θεόν διὰ τήν τῆς σωτηρίας δωρεάν Αὐτοῦ καί τήν ἐλπίδα, τήν ὁποίαν ἔθεσεν εἰς τάς καρδίας μας. Ἀλλά συγχρόνως καλεῖται ἡ Ἐκκλησία νά ὑπηρετήσῃ τόν ἄνθρωπον. "Τά προβλήματα τῆς χειμαζομένης κοινωνίας εἶναι καί προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας." Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά μεριμνήσῃ ὑπέρ τῆς συναρμολογήσεως τῶν δύο τούτων διαστάσεων. Θά ἀπετύγχανεν εἰς τήν κλήσιν αὐτῆς, ἐάν ὑπερετονίζετο ἡ μία εἰς βάρος τῆς ἄλλης. Εἶναι ἄσκοπον νά θέτῃ τις τήν κάθετον διάστασιν ἀντιμέτωπον πρός τήν ὀριζόντιον. Αὐτός ὁ Ἰησοῦς Χριστός δέν ἐχώρισεν αὐτάς, ὅταν ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητάς Αὐτοῦ τήν διττήν ἐντολήν τῆς πρός τόν Θεόν καί τόν πλησίον ἀγάπης, ἀκόμη δέ περισσότερο ὅταν ἐλάμβανε σάρκα καί ἐγένετο ὑπήκοος μέχρι θανάτου σταυροῦ. Ἡ πραγματικότητα τοῦ σημερινοῦ κόσμου φέρει εἰς ἀμηχανίαν. Τό ἀναληπτέον ὑφ' ἡμῶν ἔργον εἶναι τόσον πολύμορφον, ὥστε δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἀποπλανούμεθα πρός πλείστας ὅσας κατευθύνσεις. Ἀλλά τοῦτο δέν ἔχει κατ' ἀνάγκην οὕτως. Ὁ Χριστός πρέπει νά μένῃ πάντοτε τό κέντρον ὄλων τῶν ἐνεργειῶν μας. Θά σπανίσουν πολλάς φορές οἱ κατάλληλοι λόγοι πρός συσχετισμόν τῆς ἐμπειρίας μας πρός τήν μόνην πηγὴν ταύτην τῆς ἀληθείας. Πολλάς φορές θά ἀποθαρρυνθῶμεν πρό τοῦ ὄγκου τῶν νέων προβλημάτων. Ἀλλά ὁ μόνος σκοπός τῆς κοινῆς ζωῆς μας πρέπει νά εἶναι ἡ ἐν μέσῳ τῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ.

β) Τό Διάγγελμα ὑπομιμνήσκει τήν ἀνάγκην, ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἀντιληφθοῦν τό πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ πληρότητι τῆς ἐννοίας του. Οὐδεὶς θά σωθῆ "ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ". Βεβαίως τό Οἰκουμενικόν

Πατριαρχεῖον δέν ἐννοεῖ, ὅτι ἡ ἐπί γῆς ἐλευθερία καί δικαιοσύνη στεροῦνται σπουδαιότητος. Ἦδη ἡ περίπυστος Ἐγκύκλιος τοῦ 1920 κατέστησε τοῦτο ἀρκούντως σαφές. Ὁ ἀγών διά δικαιοσύνην δέν πρέπει νά ἐξασθενήσῃ διά τῆς ἐλπίδος τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ τελικῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἄλλά, πράγματι, ἡ σχέσις μεταξύ τῆς δοθείσης ἡμῖν ἐλπίδος καί τῆς ἐπί γῆς ὀλοκληρώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐν τῶν ζωτικωτέρων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας. Ὁμολογοῦντες ἀπό κοινοῦ τόν Χριστόν, δυνάμεθα νά καταλήξωμεν εἰς περί ἀνθρώπου ἀντίληψιν καί περί ζωῆς ἐννοίαν, ἀπηλλαγμέναν παντός μονομεροῦς τονισμοῦ. Ἀνθρωπολογία στηριζομένη ἐπί τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τό καλλίτερον ἐχέγγυον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου τῆς πολώσεως.

γ) Τό Διάγγελμα συνιστᾷ τήν ἐπιδίωξιν τῆς ὀρατῆς ἐνότητος. Δέν δύναται νά ὑπάρξῃ ἀμφιβολία :τό πρὸς τόν σκοπόν τοῦτον ἔργον πρέπει ν'ἀποτελῇ τό ἐπίκεντρον τῆς ζωῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἡ πεποίθησις αὕτη ἐξεφράσθη πάλιν ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ νέου καταστατικοῦ χάρτου, τό ὁποῖον ὁμιλεῖ περί τῆς ἀνάγκης, ὅπως καταλήξωμεν εἰς "ὀρατὴν ἐνότητα ἐν μιᾷ πίστει καί μιᾷ εὐχαριστηριακῇ κοινωνίᾳ". Τό ἔργον τοῦτο εἶναι δυσχερές. Αἱ Ἐκκλησίαι ἴσως κρίνουν τοῦτο τόσον δυσχερές, ὥστε διστάζουν νά χωρῖσουν ἐπί τὰ πρόσω. Ὁξύς δέ ἐμφανίζεται καί ὁ κίνδυνος, κατὰ τόν ὁποῖον ἡ ἀναζητήσις τῆς ἐνότητος οὐδέποτε θά ὑπερβῇ τό στάδιον τῆς ἀναζητήσεως, αἱ ἐκκλησίαι θά παραμείνουν ἑσαεὶ εἰς τό κατώφλιον μὴ εἰσερχόμεναι εἰς τόν χῶρον, εἰς τόν ὁποῖον καλοῦνται νά ζήσουν ἀπό κοινοῦ. Ἄλλ'αἱ ἀπαιτήσεις δέν πρέπει νά μειωθοῦν. Οἱ κεχωρισμένοι Χριστιανοί πρέπει νά πλησιάσουν ἀλλήλους κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά δυνηθοῦν νά ἀναγνωρίσουν ἀλλήλους ὡς ἀνήκοντας εἰς μίαν καί τήν αὐτὴν κοινωνίαν. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν πρέπει νά ἐργασθῇ οὕτως, ὥστε νά μὴ ὑπάρχῃ πλέον ἀνάγκη περαιτέρω ὑπάρξεώς του. Ἡ ὑπάρχουσα νῦν ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν κοινωνία δέν δύναται νά θεωρηθῇ, οὔτε ἐθεωρήθῃ ποτέ, ὡς ἡ μία Ἐκκλησία, τήν ὁποίαν ποθοῦμεν ὅλοι νά ἴδωμεν ἀποκαθισταμένην. Σκοπός μας εἶναι νά εὐρεθῶμεν ἠνωμένοι ἐν τῇ μιᾷ ἀγίᾳ καθολικῇ καί ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐάν εἰς τὰς κοινὰς μελέτας μας ἐτονίσασαμεν τήν ἀνάγκην τῆς συνοδικῆς ζωῆς, ἐπράξαμεν τοῦτο ἀναφερόμενοι εἰς τήν ζωὴν τῆς μιᾶς ἐκείνης Ἐκκλησίας. Διότι πιστεύομεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία διά μόνης τῆς τακτικῆς συνοδικῆς πράξεως δύναται νά διατηρήσῃ τήν ἐνότητα αὐτῆς· νά ἐμποδίσῃ τήν ἐπιτρεπτὴν ποικιλίαν ἀπό τοῦ νά καταλήξῃ εἰς διαιρέσεις πάλιν, νά κάμῃ τοιαύτην χρῆσιν τῶν διαφωνιῶν, ὥστε νά συμβάλουν αὗται εἰς τήν κραταίωσιν τῆς ἀληθείας καί τήν ἐμβάθυνσιν τῆς πίστεως· νά ἀντιμετωπίσῃ μετ'ἐμπιστοσύνης τὰς μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἀντίθετοι πρὸς τήν ἀλήθειαν τῆς παραδόσεως. Πορευόμενοι πρὸς τήν ἐνότητα πρέπει νά καταβάλωμεν προσπάθειαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν μορφῶν τῆς ἀληθοῦς συνοδικῆς ζωῆς.

Συζητήσεις, συσκέψεις, καί ἡ ἐπί πρακτικοῦ ἐπιπέδου συνεργασία κρίνονται ἀναγκαῖαι. Ἄλλά μόναι δέν δύναται νά ἐπιτύχουν τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου. Πᾶσα πρόοδος ἐν τῇ

Οἰκουμενικῆ Κινήσει ἐξαρτᾶται πρωτίστως ἀπό τῆς ἐνεργοῦ κοινῆς πνευματικῆς συμμετοχῆς τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ διαίρεσις δὲν δύναται νὰ ὑπερπηδηθῆ δι' ἀνθρωπίνων σχεδίων. Τό μεσότειχον τῆς διαιρέσεως αἴρεται διὰ μόνης τῆς προσευχῆς καί τῆς νηστείας. Αἱ ἐκκλησίαι, τόσον μεμονωμένως ὅσον καί ἀπό κοινοῦ, πρέπει νὰ ἀνανεώσουν ἑαυτάς ἐν τῇ πίστει καί τῇ ὑπακοῇ. Πρέπει νὰ μάθουν ἐκ νέου νὰ ἐορτάζουν τὴν μεγάλην ἀπολευθερωτικὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἐδόθη ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Πρέπει νὰ ἐπικαλοῦνται διαρκῶς τὸ Πνεῦμα καί νὰ αἰτοῦνται τὴν ἀνανεωτικὴν Αὐτοῦ δύναμιν. Δωρουμένου δέ τούτου τὰς δωρεὰς Αὐτοῦ, θὰ αὐξηθοῦν αὐταὶ εἰς ἐνότητα. Θὰ καταστοῦν τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς φανεροῖ δι' ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ἐν οὕτῳ, θὰ δυνηθοῦν νὰ ὑπηρετήσουν ἀποτελεσματικώτερον τὴν ἐνότητα καί τὴν μετὰ πάντων τῶν λαῶν συνεργασίαν.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν παρέχει εἰς τὰς ἐκκλησίας πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δύνανται αὐταὶ νὰ ζήσουν καί δώσουν μαρτυρίαν ἀπό κοινοῦ. Ἐνῶ πλησιάζομεν πρὸς τὰς μελλοντικὰς στενὰς ἐπαφὰς, κατέστη ἀναγκαιοτάτη ἡ ἀνταλλαγὴ καί συνεργασία μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν. Χαίρομεν, διότι δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὴν σταθερὰν συνδρομὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἰδιαιτέρως δέ ἐν ὄψει τῆς Πέμπτης Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1975. Ἐπαναθέτωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων ὅχι μόνον κατὰ τὴν Γεν. Συνέλευσιν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ καί κατὰ τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον αὐτῆς. Πολλὰ θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Γεν. Συνελεύσεως ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Διαγγέλματι ἐκφρασθεῖσας ἀνησυχίας, ἰδίως τὰ θέματα "Ὁμολογεῖν τὸν Χριστὸν σήμερον" καί "Τί ἀξιοῖ ἡ ἐνότης;" Διὰ τοῦτο ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀξιοποιηθῆ πᾶσα εὐκαιρία πρὸς περαιτέρω ἔρευναν τῶν δυνατοτήτων καί προβλημάτων τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀποστέλλοντες τὸ μήνυμα τοῦτο, προσευχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς δίδῃ ἡμῖν καί τῇ Ἱ. Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως πλουσίαν τὴν εὐλογίαν Του. Εἶθε νὰ κραταιωθῆ τὸ ἔργον ἡμῶν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματος καί εἶθε νὰ λάβωμεν τὴν δωρεάν τῆς ἐλευθερίας Αὐτοῦ, τὴν εἰρήνην καί χαρὰν κατὰ τὴν συνέχισιν τῆς κοινῆς μας πορείας ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰλικρινῶς ἡμέτεροι,

M.M. Thomas

P.A. Potter